Vlaams Parlement

vergadering **C31**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 6 november 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het bevorderen van vrouwelijk ondernemerschap in de land- en tuinbouw
– 293 (2019-2020) 3

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vergoeding voor pluimveekwekers na een uitbraak van het H3N1-virus
– 267 (2019-2020) 6

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het associatie- en handelsverdrag met de Mercado Común del Sur (MERCOSUR)
– 308 (2019-2020) 12

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de brexit op de fruitsector
– 310 (2019-2020) 16

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ontwikkeling van een agroforestrybeleid in Vlaanderen
– 322 (2019-2020) 20

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het bevorderen van vrouwelijk ondernemerschap in de land- en tuinbouw
– 293 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): We weten dat Agribex van 3 tot 8 december 2019 plaatsvindt. Dat is de grootste professionele indoorbeurs voor akkerbouw, veeteelt en groenvoorziening in België. Ik was alvast verheugd te vernemen dat ook vrouwen in de land- en tuinbouwsector daar in de kijker worden gezet. Dat is een zeer terecht aandachtspunt, want vrouwen zijn vaak de sterkhouders in landbouwbedrijven. Ze staan vaak in voor de administratieve taken, nemen het grootste deel van het huishouden op hun schouders en houden er vaak ook nog een job buitenshuis of 'buitenserfs', om het zo te noemen, op na om een financiële buffer te verzekeren voor wanneer de boerderij eventueel zou worden getroffen door een tegenslag van commerciële of andere aard. Het ligt natuurlijk voor de hand dat zij ook de handen uit de mouwen steken en meehelpen op het landbouwbedrijf.

In mijn vorige vraag om uitleg heb ik gerefereerd aan het feit dat het vaak de vrouwen zijn die het eerst aan de alarmbel trekken als er psychologische problemen zijn of als het even wat moeilijker gaat. De vzw Boeren op een Kruispunt heeft dit bevestigd.

Ondanks hun grote inzet krijgen vrouwen niet altijd de haver die ze verdienen. Als meewerkende echtgenote hebben ze geen of een niet-volwaardig statuut. Dat laat zich natuurlijk gevoelen bij de pensionering, maar uiteraard ook bij een eventuele echtscheiding.

Ook het echte ondernemerschap gaat te vaak aan vrouwen voorbij. Het is geen geheim dat de opvolging in de landbouwsector een zeer groot probleem is geworden. Dus is het ook een opportuniteit om vrouwelijke opvolgers aan te moedigen om als bedrijfsleider het bedrijf van hun ouders over te nemen. De aard van het werk in de sector is ook veranderd. Dat speelt ook in het voordeel van vrouwen. Bedrijven worden aangezet tot differentiatie en taakverbreding, zoals landbouweducatie, zelfvermarkting, hoevetoerisme of natuurbehoud. We merken dat vrouwen meer starten in zachtere subsectoren zoals biolandbouw, en hun plaats opnemen in de korte keten. Anderzijds is er de grotere mechanisering, wat maakt dat er op het terrein minder spierballen nodig zijn.

Uiteraard begint alles in het onderwijs, waar we geïnteresseerde meisjes, zelfs heel jonge meisjes, evengoed moeten aanmoedigen om te kiezen voor landbouwgerichte opleidingen, zoals landbouwingenieur.

Het is dus met andere woorden een goede zaak dat Agribex een verwendag wijdt aan vrouwen in de landbouw. Maar dat vind ik wat magertjes, want structureel is er nog werk aan de winkel. Goodiebags of een tombola om een wellnessweekend te winnen zijn misschien heel sympathiek bedoeld om de aandacht op vrouwen te vestigen, maar er is ook structureel nood aan een beleid dat ondernemerschap bij vrouwen in de landbouw stimuleert.

Minister, zullen de aanwezige stands van overheidswege, zoals die van het Departement Landbouw en Visserij, expliciet aandacht besteden aan de positie van de vrouw in de landbouw tijdens Agribex?

Welke initiatieven zult u nemen om ondernemerschap bij vrouwen in de land- en tuinbouw te bevorderen?

Bent u van oordeel dat er binnen het hervormde gemeenschappelijke landbouwbeleid in ruimte moet worden voorzien voor het ontwikkelen van acties rond vrouwelijk ondernemerschap in de landbouw?

In welke mate kunnen veranderingen in de sector, zoals de ontwikkeling van korte keten en taakverbreding, meer vrouwen aantrekken als volwaardige bedrijfsleider?

Worden er initiatieven genomen in het landbouwonderwijs om meisjes aan te moedigen om te kiezen voor een opleiding in de landbouwsector?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Talpe, vrouwelijk ondernemerschap ligt mij uiteraard na aan het hart. We zullen er in het beleid – het gaat niet alleen over het landbouwbeleid – de komende jaren zeker over waken dat er voldoende duidelijk wordt gecommuniceerd naar zowel mannelijke als vrouwelijke ondernemers. Ik heb al gemerkt dat daaraan in de beleidsnota's voor de komende jaren, die nu worden opgesteld, voldoende aandacht wordt besteed. Als het over landbouw gaat, komen het vrouwelijke en het mannelijke allebei aan bod.

Op Agribex wordt op de stands van het Departement Landbouw en Visserij en het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) gewerkt rond het thema 'klimaatslimme landbouw'. Dat thema werd al in het voorjaar vastgelegd, gelet op de inhoudelijke uitwerking van elk beursthema. Dat neemt enkele maanden in beslag; je kunt dat dus niet last minute vastleggen.

Maar het volledige thema heroriënteren, nu, minder dan een maand voor de beurs, is niet haalbaar. Ik denk ook niet dat dat per se nodig is voor u, zolang u er maar zeker van bent dat de man-vrouwevenwichten voldoende gerespecteerd worden.

U hebt wel een punt wanneer u het hebt over de vrouwen die zo veel werk verrichten op het landbouwbedrijf, maar daar veel minder publiek mee geassocieerd worden. Ik geef wat cijfers. Het aantal vrouwelijke bedrijfshoofden blijft al enkele decennia stabiel rond de 10 à 12 procent. En dat is wellicht een zware onderwaardering, want, voorzitter, heel vaak zien we bij een koppel dat het de man is die op papier de bedrijfsleider is, maar dat beide partners het werk even hard in handen nemen.

De voorbije jaren zien we wel steeds meer jonge vrouwen aan de stiel beginnen. 'Jong' wordt dan gerekend tot en met 40 jaar. Ik ben dus zeker niet meer jong. Die cijfers tonen aan dat we nog altijd met een onzichtbaarheid van de vrouwen in de cijfers te maken hebben, hoewel die vrouwen zeer, zeer hard meewerken.

Ik zal er zeker over waken dat er expliciet naar landbouwers en landbouwsters gecommuniceerd wordt. Wij besteden vandaag al bijzondere aandacht aan een actieve communicatie naar groepen van vrouwen die actief zijn in de landbouwsector.

Er wordt extra ingezet op startende ondernemers, zowel mannen als vrouwen. Zij kunnen extra steun en bijkomend advies op maat krijgen. Via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) worden specifieke investeringen van bedrijven die zich willen specialiseren in een bepaalde niche, zoals de korte keten, of die inzetten op de verbreding van de landbouwactiviteiten, ondersteund.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) moet toegankelijk zijn voor alle actieve landbouwers, zowel mannen als vrouwen. Het zal dus zaak zijn om de maatregelen in het Vlaams strategisch plan zo te ontwikkelen dat ze genderneutraal zijn en zeker ook vrouwelijk ondernemerschap stimuleren.

Mevrouw Talpe, u vraagt naar het landbouwonderwijs voor meisjes. Eerst wil ik benadrukken dat er hard is gestreden voor het landbouwonderwijs op zich. Dat

was niet zonder succes, want in de matrix van het secundair onderwijs, zoals die in de vorige legislatuur is vastgeklikt, heeft het landbouwonderwijs een prominente plaats gekregen. En daar start het natuurlijk mee. Als je zegt dat er een plan moet zijn om meisjes te stimuleren om ook landbouwonderwijs te volgen, maar het landbouwonderwijs tegelijkertijd geen plaats heeft, dan wordt dat natuurlijk wel moeilijk. We benadrukken dat kiezen voor landbouwonderwijs een waardevolle studiekeuze is. We tonen ook aan dat die studierichtingen toeleiden naar het hoger onderwijs of naar een interessante job in de landbouwsector.

Ook bij duaal leren speelt de landbouwsector een voortrekkersrol. Dat is heel belangrijk, ook voor meisjes trouwens. Ze waren een van de pioniers bij de opstart van de proefprojecten in 2016, in de studierichting Groen- en Tuinbeheer. En via Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEM) proberen we jongens en meisjes warm te maken voor wetenschappen en techniek, uiteraard ook in de landbouwsector.

Tot slot zien we de laatste tijd een toenemende interesse van meisjes voor sommige richtingen in het landbouwonderwijs, zoals – het zal u niet verbazen – dierenzorg en ook paardrijden.

Voor toekomstige initiatieven zal ik u moeten doorverwijzen naar mijn collega bevoegd voor het onderwijs. Ik ga er echter van uit dat die bezorgdheid zeker zal worden gedeeld.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik had niet anders verwacht dan dat u mijn pleidooi voor vrouwen in de landbouwsector zou ondersteunen en hen hiervoor mee warm wilt maken. Het is niet de bedoeling om de mannen hierin achteruit te duwen. We streven naar een evenwicht, maar we zien toch wel dat er een scheeftrekking is, zeker op papier, zoals u zelf aanhaalt. We moeten zeker werken aan het pijnpunt dat hun statuut in zekere zin op vele vlakken onvolwaardig is.

Er werden twee elementen aangehaald. Enerzijds willen we vrouwen lokken en de landbouwsector aantrekkelijker maken voor hen. Op dat vlak is onderwijs een belangrijke factor. U verwees ook naar de inspanningen die we doen rond STEM-richtingen en duaal leren. Dat zijn heel waardevolle pijlers om verder mee aan de slag te gaan.

Anderzijds was een van mijn hoofdbezorgdheden de rol van de vrouwen, in de zin van hun statuut. Op dat vlak denk ik bijvoorbeeld in de richting van het 'vervennootschappelijken' van de landbouw, want dan wordt het voor de echtgenote mogelijk om aandelen te verwerven in het landbouwbedrijf.

Minister, zult u op dat vlak initiatieven nemen? Zult u mee faciliteren dat die sector naar vennootschapsvormen kan overgaan, waardoor vrouwen een volwaardig statuut kunnen hebben en ook financieel kunnen meegenieten van hun inspanningen in het landbouwbedrijf?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Het is heel belangrijk dat we rolmodellen hebben en dat we vrouwen, die al bewezen hebben dat ze zo'n bedrijf tot een topbedrijf kunnen maken, zo 'in the picture' kunnen plaatsen. Op dat vlak is er 'vrouwelijk talent op het platteland', een wedstrijd die wordt georganiseerd door het Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen (KVLV). Dat is een mooi initiatief om zo anderen te stimuleren en warm te maken om effectief die stap te zetten. Dergelijke initiatieven moeten we zeker verder ondersteunen.

Ook het steunpunt begeleidt vrouwelijke ondernemers. Daar zijn veel vragen over het statuut, het overnemen van aandelen, maar ook puur over hoe een gezin te organiseren en de combinatie werk-gezin mogelijk te maken. Op dat vlak is er heel wat aanbod. In ieder geval, minister, ben ik blij dat u daar verder op zult inzetten.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Schauvliege, ik hoor dat u een zeer uitgebreide ervaring hebt en een hart voor vrouwen op en rond het landbouwbedrijf. Uw aanvullingen zijn daarom heel erg nuttig en interessant. We zullen er verder op toezien dat de aandacht zeker niet vermindert.

Collega Talpe, wat de vennootschapsvormen betreft, daar wordt heel veel aandacht aan besteed en zeer veel informatie over verstrekt, niet omdat dat op zich vrouwen aantrekt, maar wel omdat dat hun statuut een pak kan verbeteren, zodat ze ook aandelen kunnen krijgen. Dat betekent dat hun betrokkenheid op het bedrijf een stuk groter wordt. Daar zullen we ook actief verder werk van maken.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dat is allemaal heel positief. Ik kijk ook uit naar de concrete acties in de beleidsnota. Laten we daar dan ook de nodige aandacht voor hebben in de komende jaren. Daar waren we al mee bezig in de vorige legislatuur, maar we kunnen nog een tandje bijsteken.

Ik zal zeker ook een kijkje nemen op de beurs en nagaan wat die doet om vrouwen aan te trekken tot de sector. Wie weet win ik dan ook wel een goodiebag, hoewel ik niet in de sector actief ben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vergoeding voor pluimveekwekers na een uitbraak van het H3N1-virus
– 267 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Het H3N1-virus hield afgelopen lente lelijk huis in de West-Vlaamse pluimveesector. Heel wat kwekerijen dienden over te gaan tot het ruimen van hun dieren. De economische schade was groot.

Het Sanitair Fonds Pluimvee, dat federaal wordt beheerd, zal vergoedingen uitkeren voor alle kwekers die voldeden aan het door het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) uitgevaardigde slachtbevel. Initieel leek het dat deze uitkering niet zou worden toegestaan door Europa, omdat H3N1 niet op de lijst staat van ziektes die erkend worden door de Wereldorganisatie voor Diergezondheid (OIE) en derhalve wordt aanzien als licht pathogeen. Ten slotte werd beslist om toch een federale uitkering mogelijk te maken voor kwekers die hun dieren hebben geslacht na het ministeriële slachtingsbevel.

Een bijkomende problematiek betreft de vergoeding van kwekers die overgingen tot slachting vóór het ministeriële bevel werd gegeven. In het kader van het Europese juridische kader voor staatssteun is het immers niet toegestaan om deze te vergoeden. Zij komen dus wel in aanmerking voor een vergoeding voor

economische leegstand of herbevolking. De financiering hiervan valt onder de exclusieve bevoegdheid van de gewesten.

In een gezamenlijke communicatie met zijn federale collega Ducarme stelde uw voorganger op 11 juni laatstleden het volgende: "De Vlaamse Regering heeft intussen op mijn voorstel een principeakkoord bereikt om de getroffen pluimveebedrijven financieel tegemoet te komen voor de economische schade die ze lijden. Het gaat om een tegemoetkoming voor de vaste kosten die deze bedrijven blijvend hebben tijdens de leegstandsperiode. Verder overleg met de Europese Commissie in de komende dagen moet uitwijzen wat de praktische modaliteiten hiervan zullen zijn."

Minister, in hoeverre kan worden voorkomen dat bij een volgende H3N1-uitbraak de vergoeding van getroffen landbouwers zo moeilijk verloopt? Is er overleg met de OIE mogelijk inzake de herkwalificatie van het H3N1-virus?

Hoe werd uitvoering gegeven aan het voornemen van uw voorganger, ex-minister Van den Heuvel, om een vergoeding uit te keren aan de getroffen bedrijven? Werd dit voorstel aanvaard door de Europese Commissie?

In hoeverre is deze tegemoetkoming deel van de bestaande vergoeding voor economische leegstand of herbevolking? Indien niet, is deze cumuleerbaar?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, het is een heel interessante en belangrijke vraag in een heel moeilijk dossier, om vele redenen. Het vogelgriepvirus dat verantwoordelijk was voor de voorbije H3N1-besmetting, is geclassificeerd als een laagpathogeen virus op basis van de standaardprocedures die zijn afgesproken binnen de Wereldorganisatie voor Diergezondheid. Ik heb me er zelf druk over gemaakt dat dat zo werd geclassificeerd. Ik ben nadien op een dergelijk bedrijf geweest. Het aantal sterftes was abnormaal hoog bij de besmette dieren. Dierengezondheid is wat dat luik betreft een federale bevoegdheid, de federale diensten volgen de besprekingen binnen de OIE op. Een herziening van de standaardprocedures is wat mij betreft zeker aan de orde en moet aangebracht worden door de bevoegde federale landbouwminister Denis Ducarme en de bevoegde federale overheidsdiensten. Mijn voorgangers hebben de voorbije maanden meermaals aangedrongen bij de federale collega's om dit concreet op te nemen aangezien het hier om een laagpathogeen virus gaat maar met een heel hoge sterfte. We zijn er dus absoluut nog niet, maar alle steun is welkom om de federale bevoegde minister te steunen in zijn acties.

De Vlaamse Regering heeft op 24 mei 2019 principieel een voorontwerp van besluit goedgekeurd dat voorzag in de toekenning van een leegstandsvergoeding aan pluimveehouderijen getroffen door het bevolkingsverbod ingevolge de uitbraak van aviaire influenza. Voormalig minister Van den Heuvel werd door de Vlaamse Regering gelast om het ontwerp opnieuw te agenderen als aan twee voorwaarden voldaan zou zijn.

De eerste voorwaarde: vanuit Vlaanderen mogen wij binnen het bestaande kader van Europese staatssteunregels voor de landbouwsector slechts steun verlenen om de economische gevolgen van een door de federale overheid verplichte ruiming van getroffen bedrijven te compenseren. Je moet dus eerst een verplichte ruiming hebben. Om de effecten daarvan te compenseren, mogen wij steun verlenen. Op het moment van de principiële goedkeuring was dit ruimingsbevel er nog niet. Het KB dat de ruiming verplichtte, is op 4 juli 2019 goedgekeurd en op 11 juli 2019 in werking getreden, waardoor vanaf 11 juli aan deze voorwaarde is voldaan. De kosten die gepaard gaan met het ruimen zelf, vallen onder het dierengezondheidsbeleid en wordt door de federale overheid gedragen. Ik hoop dat dat duidelijk is.

Wij kunnen slechts optreden voor de gevolgen. Vanaf 11 juli was aan de voorwaarden voldaan. Het ruimen is echter federaal.

De tweede voorwaarde is de goedkeuring van de diensten van de Europese Commissie van het voorstel van de Vlaamse Regering wat betreft het correct toepassen van de regels inzake het verlenen van staatssteun aan de landbouwsector. De Europese Commissie heeft haar standpunt op 26 augustus 2019 duidelijk gemaakt.

Wat houdt dat standpunt in? Het heeft vier onderdelen.

Ten eerste: het is niet toegelaten om vergoedingen op basis van verschillende artikelen van de staatssteunregeling te combineren voor eenzelfde oorzaak van schade. Wat wil dat zeggen? De vergoeding voor herbevolking is een toepassing van artikel 14 van de staatssteunregels; de vergoeding voor leegstand is net als de federale vergoeding voor de ruiming een toepassing van artikel 26 van dezelfde staatssteunregels. Je moet er dus een kiezen, je mag geen twee artikelen combineren.

Ten tweede: bedrijven die vrijwillig geruimd hebben voor het federale ruimingsbevel op 11 juli 2019 van kracht werd, kunnen alleen worden vergoed voor de herbevolking van de stallen met nieuwe dieren. Ik vind dat zelf lastig, maar we zitten binnen dat Europese kader.

Ten derde: bedrijven die verplicht geruimd hebben nadat het federale ruimingsbevel op 11 juli 2019 operationeel werd, kunnen zowel vergoed worden voor de ruimingskosten, wat federaal geregeld is, als door de gewesten voor de leegstand van de stallen, aangezien beide vergoedingen onder hetzelfde artikel van de staatssteunregels vallen. Dat is dus complex en kan voor sommige bedrijven zeer unfair overkomen omdat je afhankelijk bent van het ogenblik waarop het federaal beslist is. Als je vrijwillig iets gedaan hebt, kun je dan niets krijgen. Maar dat is het kader waarbinnen wij ons bevinden.

Ten vierde: de Europese Commissie is gebonden aan de staatssteunregels die gemaakt zijn om een gelijk speelveld te vrijwaren tussen ondernemers in de 28 lidstaten en past die reglementering zeer rigoureus toe. We hebben hier zeer uitbundig over gesproken met de diensten van de Europese Commissie, zowel op technisch als op politiek niveau, maar dit is het kader waar we ons aan moeten houden.

Op basis van deze visie heeft mijn voorganger aan het Departement Landbouw en Visserij de opdracht gegeven om de regeling die door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurd was, aan te passen tot een steunregeling voor de herbevolking van de stallen ten voordele van de getroffen pluimveehouders die hun stallen vrijwillig ruimden, omdat daar de ruimte zit voor ons. Op deze manier blijven die bedrijven die niet van de federale vergoedingsregeling konden genieten, ook niet volledig in de kou staan indien ze voldoen aan de voorwaarden van de Vlaamse steunregeling. Het aangepaste ontwerp van besluit werd intussen positief geadviseerd door onze inspecteur van Financiën en het begrotingsakkoord werd door ons aangevraagd. Dit dossier zal vervolgens ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, 82 pluimveebedrijven werden afgelopen lente getroffen, en de schade voor die getroffen bedrijven is echt enorm. De sector blijft hier een beetje met een kater achter. Pas op 11 juli 2019 verscheen het koninklijk besluit dat nodig was om in die ruiming met uitzicht op een vergoeding te voorzien. Heel wat van de getroffen bedrijven hadden toen eigenlijk hun stallen al leeggemaakt. Ze hadden dus proactief al een initiatief genomen om het probleem aan te pakken en werden dan geconfronteerd met het feit dat ze eigenlijk beter

gewacht hadden om op die vergoeding aanspraak te kunnen maken. Dat is toch wel een raar gegeven. Het merendeel kwam dan ook niet in aanmerking. Dit stuit in de sector momenteel echt wel op onbegrip over de timing van dat koninklijk besluit. Ik ben tevreden te vernemen dat er een ontwerp van besluit voorligt, dat dat aan de Vlaamse Regering overgemaakt wordt, en dat we toch uitzicht hebben op een mogelijk alternatief om daar een beetje aan tegemoet te kunnen komen.

Ik wou nog vragen of we in de toekomst samen met de federale overheid niet kunnen bekijken op welke manier we de timing rond die koninklijke besluiten beter zouden kunnen aanpakken. Het is natuurlijk heel belangrijk om in de toekomst waakzaam te blijven voor nieuwe uitbraken.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik sluit mij aan bij mijn collega. Ik denk dat we allemaal hetzelfde gevoel hebben dat bedrijven die hier proactief geweest zijn door hun bedrijven al op te ruimen en daardoor waarschijnlijk bijgedragen hebben aan het verhinderen van de verdere verspreiding van de ziekte, daar nu het slachtoffer van dreigen te worden. Ik denk dat we dat allemaal aanvoelen als iets zeer onrechtvaardigs.

Minister, daarom is het een zeer goede zaak dat u nu het voornemen hebt om het oorspronkelijke besluit van mei aan te passen, zodat ook die bedrijven alsnog een vergoeding zouden kunnen krijgen. Naar men ons vertelt – en u hebt dat toch gedeeltelijk bevestigd – zou het de bedoeling zijn dat u daarmee nu vrijdag al naar de ministerraad gaat. Naar men ons ook vertelt, is het zelfs de bedoeling dat alle dossiers nog voor het jaareinde afgehandeld zouden worden en zelfs uitbetaald. Dat zou wel enorm goed nieuws zijn. Daarom wou ik toch eens polsen of dat inderdaad realistisch is, of u het voornemen hebt om daarover heel snel goedkeuring te krijgen op de ministerraad en u er zelfs voor zult kunnen zorgen dat de getroffen bedrijven nog dit jaar hun vergoeding krijgen.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Voorzitter, als u mij toelaat om even naar de tussenkomst van mevrouw Talpe te verwijzen: ik wil het kransje van de dames niet doorbreken, en mijnheer Ongena heeft daar ook niet zo'n probleem mee, denk ik. We hebben immers een vrouwelijke minister, we hebben een vrouwelijke kabinetschef, we hebben al een aantal vragen gehad van vrouwelijke collega's, ik denk dus niet dat dat het probleem mag zijn.

Ik moet de collega's bijtreden, ook daarin dat de landbouw toch proactief wil zijn. Die mensen willen ook vooruit. We moeten daarin mee en de regelingen treffen die nodig zijn.

Ik wil het iets verruimen. Als we in zo'n situatie van epidemie of ziekte terechtkomen, hoe zit het dan met de bevoegdheden of met uw internationale contacten, minister, waarbij men dan voorkomt dat er uitbreiding komt, waar er ook samenspraak is en waar er samen opgetreden wordt volgens Europese standpunten? De federale overheid heeft, zoals u aangeeft, een serieuze bevoegdheid ter zake. Hoever gaat de Vlaamse bevoegdheid? In welke mate bent u bereid om te vechten voor meer bevoegdheid voor u?

Bart Dochy (CD&V): Het is belangrijk dat hierover een consensus groeit, namelijk dat die vergoeding noodzakelijk is. Er zullen effectief voldoende middelen moeten worden voorzien om die vergoeding te betalen.

Ik wil ook nog eens wijzen op de warrige communicatie, niet vanuit de Vlaamse overheid maar vanuit het Federaal Voedselagentschap. Op 9 mei hebben zij het

bericht verspreid dat er opgeruimd en vergoed zou worden, terwijl sommigen – zoals u suggereerde, mijnheer Ongena – hun verantwoordelijkheid genomen hebben in het belang van de sector, in functie van het wegnemen van de virulentie van die dieren, op eigen kosten. Zij zouden nu het slachtoffer daarvan worden.

Hoever gaat die terugwerkende kracht? Is dat 11 juli of de eerste communicatie op 9 mei? Dat lijkt me zeer relevant.

Als de vergoeding uit het Sanitair Fonds komt – dat mogen we niet vergeten – is dat geld uit de sector zelf. Het zijn door de overheid beheerde middelen van de sector die onder Europese regelgeving vallen. Dat is effectief geld van de sector. Er was blijkbaar al een afspraak onder de verschillende sanitaire fondsen van de diersoorten om eventueel leningen van elkaar aan te gaan om die tegemoetkoming te kunnen doen. Maar we moeten uitleggen aan de landbouwers die bijdragen aan een sanitair fonds, dat hun gespaard geld niet kan worden gebruikt om hun eigen probleem op te lossen op dat moment.

Ik weet het: dat zijn federale aangelegenheden. Toch is het niet onbelangrijk dat wij vanuit Vlaanderen aandringen op een verstandige oplossing. Laat ons eerlijk zijn: uiteindelijk heeft de federale overheid veel te lang getalmd om de juiste beslissing te nemen.

Dan is er nog de discussie over laagpathogeen tegenover hoogpathogeen. U weet dat dat geen federale aangelegenheid is maar een Europese. Laagpathogeen versus hoogpathogeen heeft ook te maken met de leeftijd van de getroffen dieren. Hier waren het eerder de oudere dieren; de jongere dieren worden eerder door hoogpathogene virussen getroffen.

Uiteindelijk is dan de zinloze discussie ontstaan over de verspreiding, terwijl iedereen in de sector weet dat dit gebeurt via de wind en niet via fysieke overdracht of door het betreden van de stallen. Iedereen ziet in de praktijk dat het via de wind gebeurd is, maar toch wordt dat verder in vraag gesteld, ook door de studiebureaus die zich daarmee bezighouden.

Minister, vooral belangrijk is het engagement – ik denk dat het gedragen wordt in deze commissie – om naar een zo goed mogelijke oplossing te zoeken en een eerlijke vergoeding uit te werken voor de mensen die getroffen zijn. Ik wil een oproep doen om toch nog even te proberen om met de federale overheid te overleggen om daar ook de middelen die beschikbaar zijn van de sector maximaal in te zetten om in combinatie met de Vlaamse engagementen een goede vergoeding te krijgen voor die bedrijven. Een aantal bedrijven krijgt het daardoor vandaag financieel lastig.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik deel de lichte frustratie die in dit dossier bestaat, en ik druk me dan heel voorzichtig uit.

Op het moment dat het virus uitbrak, is er heel veel discussie geweest over – ik zeg het uit mijn hoofd – de impact en of het überhaupt onder bepaalde regels zou kunnen vallen.

Het is eigenlijk laagpathogeen. Ik was bij een koppel thuis, en die vonden dat te simpel. De schade was enorm voor die mensen. Door die categorisering geraken ze plots in een situatie waarin ze miljoenen euro's investeringen – het gaat echt over miljoenen in de pluimveesector – dreigen te verliezen. Dat zijn vaak jonge mensen. Het is hun levenswerk. Ik vind dat een heel vervelende zaak.

Het eerste punt stond ook in de vraag van collega Joosen, en ik heb dat gevraagd aan de betrokken diensten. Het is nu een heel rigide kader waarin zo'n virus geclassificeerd wordt. We zouden dat wat soepeler moeten maken afhankelijk van

de effecten ervan. Maar dat ligt bij de Wereldorganisatie voor Dierengezondheid, en wie moet daar druk op de ketel zetten? Door onze bevoegdheidsverdeling is dat de federale minister. We zijn dus afhankelijk van hem.

En ik kan ook wel proberen onze kanalen aan te spreken. Zo hebben we in de diplomatie ook mensen die daaraan kunnen werken, maar hij zit wel aan het stuur. Je kunt dus proberen om daar omkaderend veel aan te doen. En maak u geen zorgen: u hoort aan mijn intonatie vast wel dat ik dit absoluut niet leuk vind. Het zou moeten worden aangepast. We zullen ons daar dus zeker voor inzetten, maar de bevoegdheidsverdeling is wat ze is.

Twee, sinds 9 mei 2019 – de voorzitter heeft mij het eerste artikel gegeven – zijn wij in overleg met het federale niveau en hebben we gevraagd om het ruimingsbevel in te stellen. Sinds 9 mei. Het is er pas gekomen op 11 juli. Dat is gewoon frustrerend laat. Het had er vroeger kunnen zijn, maar ik ben hierin niet aan zet en toen was ik trouwens helemaal nog niet aan zet. Het is op 11 juli gebeurd. Ik heb een overleg aangevraagd met de federale collega's. We moeten echt uitzoeken hoe we ervoor kunnen zorgen dat er hierin, indien nodig, korter op de bal wordt gespeeld, want een paar weken kunnen een enorm verschil maken voor hen die effectief vrijwillig ruimen. Dat is dus een lastig punt. Mijn voorganger heeft daar heel veel druk op gezet.

Nogmaals, het was niet mijn bevoegdheid en ik was op dat moment ook ontslagnemend minister, maar het heeft mij echt getroffen hoe landbouwers in hun voortbestaan eigenlijk afhankelijk zijn van zaken waarop ze weinig of zelfs geen vat hebben. Dat is dus ook lastig. De datum is 11 juli. En dat is niet met terugwerkende kracht, voorzitter. Het gaat dan in op 11 juli. Zo werkt het.

Collega Ongena, u vraagt of het dossier vrijdag kan worden geagendeerd. Graag. En als u kunt helpen om daarin een duwtje te geven, dan doet u dat maar. Ik heb het begrotingsakkoord nog niet. De termijn verstrijkt vandaag. Na vandaag zou ik dus nog kunnen agenderen, maar u weet dat wij op dinsdag agenderen. Voor hoogdringende dossiers kan dat nog op donderdag. Ik zal met de collega's bekijken of het donderdag nog kan. Als we het vrijdag nog kunnen behandelen, graag. In het andere geval zal het de vrijdag nadien gebeuren. Ons departement is bezig met het dossier.

Wat de afhandeling betreft: ik denk niet dat onze administratie een slechte reputatie heeft op het vlak van het afhandelen van dossiers. Zodra het licht op groen staat, kunnen we dat ook snel en efficiënt doen.

Collega Pieters, het federale niveau is bevoegd voor dierengezondheid en ook voor het in gang steken van de officiële procedure. Ik probeer weliswaar wat te vermageren, maar ik zal toch proberen mijn gewicht in de schaal te leggen en voldoende te wegen op het dossier. Om de bevoegdheden te wijzigen, is er bijna een staatshervorming nodig. Ik zie u al enthousiast knikken, daarom zei ik het ook. In de eerste plaats moeten we echter proberen intens en goed samen te werken, want in de toekomst zou ik die onzekere periode toch willen vermijden. We proberen ook een goede relatie op te bouwen met het federale niveau, maar dat is niet altijd even evident.

Voorzitter, ik heb ook geantwoord op uw vraag wat de inwerkingtreding betreft. We zijn op dat vlak dus gebonden aan 11 juli. Voor mij is het nu van belang dat we, los van de frustratie, proberen het best mogelijke besluit te nemen binnen het Europese kader en dat we proberen zo efficiënt en zo snel mogelijk de mensen toch nog de vergoeding te geven die we kunnen geven.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, ik ben heel tevreden dat Vlaanderen hierin het voortouw zal nemen en op zoek gaat naar alternatieven. We kijken uit naar de

aanpassing van het oorspronkelijke ontwerpbesluit. Het zou zeer hoopvol nieuws zijn voor de sector als we snel uitsluitsel kunnen geven aan die getroffen bedrijven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het associatie- en handelsverdrag met de Mercado Común del Sur (MERCOSUR)
– 308 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, in juni bereikte de Europese Unie een akkoord over het handelsakkoord met MERCOSUR, het economische handelsblok bestaande uit Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay. Deze onderhandelingen vatten aan in 1999 en werden na twintig jaar eindelijk afgerond.

Specialisten waarschuwen ervoor dat de effectieve implementatie van dit verdrag verre van zeker is gezien de sterke oppositie hierover in diverse lidstaten. Indicatieve stemmingen in het Ierse en Oostenrijkse parlement draaiden al negatief uit. Tegelijkertijd wordt verwacht dat, na de vereiste juridische afwikkeling en Europese goedkeuring, het nog jaren zal duren vooraleer dit akkoord op de tafel van het Vlaams Parlement kan komen.

Desalniettemin lijkt het mij nuttig ons huiswerk nu al te maken. De economische impact van MERCOSUR wordt achtmaal zo groot geacht als die van het Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA). Ik dien niemand in deze commissie eraan te herinneren hoeveel commotie dat laatste akkoord losmaakte. Het lijkt me dan ook raadzaam dat we ons hierop tijdig voorbereiden.

Dat MERCOSUR vooral impact zal hebben op onze voedingsindustrie staat buiten kijf. De handelsbalans tussen de Europese Unie en MERCOSUR is relatief in evenwicht, met ongeveer 40 miljard euro aan export en import aan beide kanten. Terwijl de EU echter vooral machines en afgewerkte producten exporteert, voert MERCOSUR voornamelijk landbouwproducten zoals vlees en suiker uit naar Europa.

Het geplande akkoord haalt voor bijna 4 miljard euro handelsbelemmeringen weg, wat bijvoorbeeld de 28 procent invoertarieven op Europese kaas doet wegvallen. Daar staat natuurlijk tegenover dat bijvoorbeeld Zuid-Amerikaans vlees aan veel gunstigere tarieven, doch in beperkte hoeveelheden, op de Europese markt kan komen.

De vraag is in hoeverre de Vlaamse landbouwsector voorbereid is op een implementatie van dit associatieverdrag. In het regeerakkoord wordt hier al op gealludeerd: "We pleiten er ook voor dat de EU financiële maatregelen kan treffen om negatieve effecten van nieuwe overeenkomsten voor bepaalde sectoren te verzachten."

Zelf plant de Europese Unie tot 1 miljard euro overgangssteun en compensatiemaatregelen voor sectoren die nadelen zouden ondervinden van het akkoord.

Minister, hoe evalueert u de impact van het akkoord met MERCOSUR op de Vlaamse land- en tuinbouw? Hebt u voldoende zicht op de compensatiemaatregelen die de Unie in het vooruitzicht stelt? Op welke manier zou u deze eventuele nadelige effecten voor de betrokken Vlaamse sectoren opvangen en een zo pijnloos mogelijke transitie garanderen? Is hierover overleg gepland op Europees niveau?

Werd er al interfederaal overleg gevoerd over de Belgische standpuntbepaling in de Europese Raad?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Na 20 jaar onderhandelen zijn de onderhandelaars van de Europese Commissie en het MERCOSUR-handelsblok het op 28 juni 2019 eens geraakt over de tekst van een handelsakkoord. Dit handelsakkoord maakt deel uit van een bredere associatieovereenkomst waarmee de 28 lidstaten van de Europese Unie en de 4 Zuid-Amerikaanse MERCOSUR-landen hun toekomstige politieke en economische samenwerking willen bevorderen.

Het akkoord is nog niet van kracht. Het gaat om een zogenaamd gemengd akkoord, wat betekent dat het zowel door de Raad van ministers van Buitenlandse Zaken en het Europees Parlement, als door de nationale en regionale parlementen van alle lidstaten moet worden bekrachtigd. We kunnen vandaag dus nog geen definitieve uitspraken of voorspellingen doen, want de ratificatieprocedure moet nog starten.

In het algemeen kan worden gesteld dat elke potentiële handelspartner zowel offensieve als defensieve belangen heeft. Bij handelsakkoorden komt het erop aan een billijk evenwicht te vinden tussen die verschillende belangen, wat uiteraard niet altijd evident is en ook de lange duurtijd van het onderhandelingsproces verklaart.

Als we binnen het MERCOSUR-akkoord specifiek naar onze Vlaamse land- en tuinbouwsector kijken, krijgen we een gevarieerd beeld. Voor bepaalde producten zoals verwerkte aardappelen, groenten en fruit, zuivel, bier, gesuikerde eetwaren enzovoort, biedt het openen van de Zuid-Amerikaanse markt kansen aan onze ondernemingen. Voor andere producten zoals rund- en kippenvlees en ook witte suiker, is het akkoord minder evident.

De producten die de MERCOSUR-landen exporteren naar de Europese Unie moeten weliswaar aan dezelfde hoge Europese standaarden inzake voedselveiligheid voldoen, maar wat mij betreft mag dit nog veel verder gaan. Als bewuste Europese consumenten mogen we niet alleen naar de winkelprijs en de veiligheid van ingevoerde producten kijken, maar verdient ook de manier waarop die producten ginds werden geproduceerd, onze aandacht.

De recente aandacht die er was voor niet-duurzame praktijken in MERCOSUR-landen – denk maar aan ontbossing of aan het afbranden van percelen voorafgaand aan de teelt met risico op overslaande brand naar omliggende bossen –, toonde aan dat die bezorgdheid binnen de Europese Unie breed wordt gedeeld. Om tot duurzame handelsrelaties te komen, is het primordiaal dat beide handelspartners voldoende aandacht besteden aan productierandvoorwaarden zoals arbeidsomstandigheden, milieu, natuur, klimaat en dierenwelzijn. Handel kan net een instrument zijn om positieve evoluties in gang te zetten in het land van oorsprong. Daar zitten dus ook wel mogelijkheden in.

Wat het verlagen van de douanetarieven betreft, is het belangrijk te onderstrepen dat het akkoord in een geleidelijke infasering voorziet. Bij een eventuele toekomstige inwerkingtreding zal er dus geen plotselinge marktverstoring optreden door grote toevoer van gevoelige producten.

Om de gevolgen van het akkoord op de landbouw in de Europese Unie op te vangen, heeft Europees landbouwcommissaris Phil Hogan bekendgemaakt dat een steunpakket van 1 miljard euro in het vooruitzicht wordt gesteld. Dit steunpakket zal beschikbaar zijn op het moment dat er een negatieve impact wordt vastgesteld. Maar nogmaals, we zijn nu voorop aan het lopen, het akkoord moet nog worden geratificeerd, en we zijn zover nog niet. Zoals u zelf aangaf, collega Joosen, hebben

we geen glazen bol en is er geen garantie dat het akkoord alle hordes in de Europese Unie zal kunnen nemen.

Gelet op de grote belangen voor Vlaanderen, zullen wij dit dossier zeer nauwgezet opvolgen zodat, mochten er negatieve gevolgen zijn, die effectief kunnen worden gecompenseerd.

Sofie Joosen (N-VA): Ik wil starten met een kanttekening te maken. Het is heel belangrijk om te onderstrepen dat het gaat over veel meer dan alleen landbouw. Er zijn veel sectoren bij betrokken. Vlaanderen heeft veel te winnen bij goede handelsakkoorden en handelsassociaties. We mogen dat totaalplaatje zeker niet uit het oog verliezen.

Wat het aspect landbouw betreft, kijken we naar de defensieve belangen. Het gelijke speelveld bewaken, is zeer belangrijk. De kwaliteitsnormen en de productievoorwaarden zijn zeer belangrijk. De kwaliteitsnormen van die producten moeten voldoen aan de Europese normen, en dat geeft toch wat bezorgdheden in de sector. Daar moeten we heel waakzaam voor zijn.

Minister, ik ben ook blij dat u hebt aangegeven dat er heel wat potentieel is. Er zijn wat offensieve belangen voor de sector. Onze Vlaamse land- en tuinbouw heeft nood aan nieuwe markten en aan bijkomend groeipotentieel. Dat mogen we zeker niet negeren. Ik ben blij hier uw visie over te vernemen. Het is inderdaad nog een beetje voorbarig om te kijken hoe we het Europese steunpakket dat in het vooruitzicht staat, kunnen invullen. Ik ben toch blij te vernemen dat als dit concreet wordt, u dat zeker zult bekijken en het Vlaamse standpunt duidelijk zult maken.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik ben heel verwonderd over uw antwoord, maar ook wel blij voor een deel. Ik heb gisteren in de commissie Buitenlands Beleid een voorstel van resolutie voorgelegd met de vraag om invloed uit te oefenen bij Europa om ervoor te zorgen dat er echt wel voorwaarden opgelegd worden inzake ontbossing. U verwijst naar het feit dat er heel wat bedenkingen zijn op de manier waarop een aantal landbouwproducten worden geproduceerd. Dat was net een onderdeel van dit voorstel van resolutie. Het is gisteren weggestemd door collega's van CD&V, Open Vld, de N-VA en het Vlaams Belang. Ik was daar zelf heel verwonderd over, want er werd toen heel duidelijk aangegeven dat iedereen bezorgd was over de ontbossingspraktijken, de afbrandingspraktijken en de onderdrukking van de inheemse volkeren in het Amazonewoud. Dat werd daar heel duidelijk gesteld. Ik heb toen heel duidelijk aangehaald dat wij vinden dat een aantal producten die op die manier zijn ingevoerd, de markt ontwrichten, ook hier in Vlaanderen. U geeft het hier nu letterlijk toe. Ik hoop dat wat u hier zegt, u ook echt zult proberen te bepleiten, want gisteren was die wegstemming toch wel een verrassing, want het is iets waar we het allemaal over eens zijn. Ik hoop dat dat wel degelijk zal leiden tot aanpassingen en bijstellingen van het handelsakkoord, zodat we een halt kunnen toeroepen aan de ontbossingen en alles in het werk kunnen stellen om vanuit Europa dat duidelijke signaal te geven.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik dank de minister voor het antwoord en mevrouw Joosen voor de pertinente vragen. Minister, ik ben blij dat u dat level playing field ruimer ziet met zaken als een duurzame productie en ook dierenwelzijn. Dat zijn zaken die wij zeer belangrijk vinden en die we toch niet terugvinden bij de handelspartners waar het nu om gaat. Ze wekken in de sector wel bezorgdheid op over hoe wij daar dan nog mee kunnen concurreren. De concrete vraag is wel hoe u denkt dat om te zetten in beleid op het ogenblik dat MERCOSUR zou worden geïmplementeerd.

Een tweede aspect is de ontbossing. U hebt er zelf naar verwezen. Afgelopen maandag was er bij de federale collega's een delegatie op bezoek van lokale bevolkingsgroepen die kwamen pleiten om MERCOSUR niet goed te keuren. Dat is natuurlijk begrijpelijk omdat zij degenen zijn die ontheemd geraken door wat daar gebeurt.

Het is ook goed dat ze een appel doen op ons verantwoordelijkheidsbesef en daarvoor ook de Europese Unie aanspreken, maar Vlaanderen neemt vandaag natuurlijk op heel veel vlakken al heel wat verantwoordelijkheid op. We hebben aandacht voor verantwoorde soja – daar bestaat zelfs een actieplan voor –, ons witblauw is ongeveer het meest eco-efficiënte rundveeras, we zoeken ook alternatieven voor ingevoerde soja enzovoort. De vraag is of we die goede praktijken vanuit Vlaanderen ook kunnen overbrengen naar de rest van Europa en hoe we dat kunnen doen, en op welke manier we ook in Vlaanderen nog een tandje zouden kunnen bijsteken.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Sorry dat ik namens onze fractie ook nog het woord neem, maar ik kom even terug op de opmerking van mevrouw Schauvliege naar aanleiding van de commissievergadering Buitenlands Beleid van gisteren rond het Amazonewoud, waar we allemaal de bezorgdheid hebben gedeeld over de ontbossing, en waar we ook hebben aangekondigd dat we ons niet konden vinden in de bewoording van de resolutie die voorgelegd werd, omdat die bepaalde sectoren redelijk erg viseerde. Maar we hebben ook aangekondigd dat we een nieuw initiatief zullen opstarten. Ik denk dus dat we daar wel zullen kunnen landen en onze bezorgdheid zeker kunnen delen en tonen dat we die ontbossing echt wel problematisch vinden. Dat komt dus zeker in orde.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Schauvliege, ik dacht dat u zeer gelukkig zou zijn met mijn antwoord. Het is niet omdat de resolutie weggestemd wordt, dat er geen bezorgdheden zijn. Ik heb net in alle openheid mijn bezorgdheden geuit, ik heb mijn engagement ook gegeven dat ik er samen met de collega’s over ga waken dat die evenwichten bewaard blijven. U zou gelukkig moeten zijn. Het is natuurlijk niet aan mij om uw geluk te bepalen, maar in mijn perceptie zou u evengoed gelukkig kunnen zijn met mijn antwoord, en zeker met de aanvulling van collega Talpe, die stelt dat in de commissie Buitenlands Beleid ook een initiatief genomen zal worden.

U hebt inderdaad een punt dat dit over veel meer gaat dan over de landbouw alleen. Dit is veel breder. Maar de vraag is hier gesteld door collega Joosen in het kader van de impact op de landbouw. Ik heb mij dus vanuit mijn bevoegdheden gematigd positief/negatief getoond, maar toch ook wel bezorgd over de mogelijke effecten, en met de vraag om niet alleen rekening te houden met de prijs, maar ook met de wijze waarop producten geproduceerd worden. Ik merk dat steeds meer mensen in Vlaanderen daar gevoelig voor zijn. Als er zulke verdragen komen, moeten we die gevoeligheden dus ook meenemen in de beslissing over het al dan niet ratificeren.

Sofie Joosen (N-VA): Ik wou kort nog aanvullen dat we allemaal die bezorgdheid rond de ontbossing van het Amazonewoud delen. Daar is gisteren ook een debat over geweest, en wij willen dat ook aangaan. Er is gisteren ook expliciet gezegd dat er nog een initiatief zal volgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de brexit op de fruitsector
– 310 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Ik denk dat er intussen nog heel weinig Vlamingen rondlopen voor wie de term 'brexit' gloednieuw is. Al in juni 2016 koos 52 procent van de Britten om uit de Europese Unie te stappen. We zijn nu al meer dan drie jaar later en de brexitsaga blijft duren en brexit is nog geen feit. Dat er een impact op onze toekomstige handel gaat zijn, staat wel vast. Hoe groot die impact zal zijn, dat is nog koffiedik kijken. Het is wel verstandig dat heel wat sectoren uitgebreide analyses maken en ook een inschatting trachten te maken van de omvang van het verlies. Ook het Departement Landbouw en Visserij heeft getracht dat in kaart te brengen. We hadden trouwens vanmorgen een heel interessante uiteenzetting van mevrouw Roegiers in verband met de brexit en visserij.

Ik heb een interessant document gevonden, 'Gevolgen van de brexit voor de Vlaamse land- en tuinbouw', zeker voor iemand die nieuw is in deze commissie. Uit bezorgdheid voor de fruitsector heb ik de cijfers voor fruit hier even uitgelicht. Als u mij toestaat, citeer ik enkele cijfers. Ik vind in het document terug dat 10 procent van onze uitvoer van voedingsproducten naar het Verenigd Koninkrijk gaat. Als we dan kijken naar de uitvoer van fruit, groenten en planten, zien we dat de Belgische uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk in 2016 meer dan 763 miljoen euro bedroeg. Als hierop invoerrechten van toepassing zouden zijn, dan raamt het Departement Landbouw en Visserij dat die oplopen tot meer dan 78 miljoen euro. Kort gesteld: we zijn dan 10 procent kwijt aan invoerrechten, en dat terwijl de producten al niet voor een hoge prijs verkocht worden.

Aan vers fruit wordt er jaarlijks voor meer dan 100 miljoen euro uitgevoerd naar het VK. Als die markt moeilijker toegankelijk wordt, betekent dit dus wellicht een aanzienlijk verlies voor de fruittelers. Verder leert het document ons dat het VK de vierde belangrijkste afzetmarkt voor ons vers fruit is, en het wordt bovendien steeds belangrijker, gezien het stijgende aandeel van aardbeien, peren en appels in die export. Het VK is daar trouwens erg afhankelijk van: slechts 17 procent van de fruitconsumptie in het VK komt van de eigen bodem.

Minister, kunt u nog bijkomende maatregelen nemen om het moeilijker toegankelijk worden van de Britse markt op te vangen?

Het Departement Landbouw en Visserij heeft al onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om een rooipremie in te voeren. Dit is een premie om de overproductie van fruit tegen te gaan. Dit bleek echter niet mogelijk omdat de staatssteunregels opleggen dat gerooide grond voor minstens twintig jaar uit productie moet worden genomen, waardoor er dus ook geen andere rassen of producten op geteeld kunnen worden. Minister, bent u van plan om hierover op Europees niveau in dialoog te gaan en zo te proberen om het areaal af te bouwen?

Het VK is binnenkort vrij om te 'shoppen' in heel de wereld om tot de beste prijs te komen. Hard fruit bederft niet snel, dus het levert weinig logistieke problemen op. Ik weet ook dat u niet in het hoofd kunt kijken van de mensen daar, maar zijn er toch al inschattingen gemaakt in hoeverre het VK bij zijn dichtste buren, bij ons dus, zal blijven aankloppen voor de invoer van landbouwproducten, en dan met name fruit?

Zal het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) het VK onmiddellijk na de brexit als derde land zien? Met andere woorden, zullen er specifieke promotiecampagnes gericht worden op het VK om onze export op peil te houden? Zullen we hiervoor dan recht hebben op Europese cofinanciering?

Ik heb begrepen uit een schriftelijke vraag van mijn collega Marino Keulen dat er een nieuwe afzetmarkt voor hard fruit zou worden geopend in Mexico, maar dat daar momenteel nog geen volume naartoe gaat. Kunt u hierover nog een korte update geven?

De voorzitter: Mevrouw Grosemans, u verwijst naar een studie van het departement. Ik neem aan dat die studie vrij beschikbaar is. We vragen aan de secretaris om ze te bezorgen aan de collega's van de commissie en ook op de commissiepagina te plaatsen.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, het klopt dat de brexit zeer veel kopzorgen veroorzaakt. We weten nog altijd niet wat het zal worden. We hebben er in deze commissie al over gediscussieerd.

We moeten een aantal zaken onderscheiden.

Bij een no-deal zal het VK op dag één een derde land worden. Dat betekent onder andere dat de handelsstromen dan gebeuren volgens de richtlijnen van de Wereldhandelsorganisatie (WHO), daar er op dat ogenblik nog geen nieuw handelsakkoord zal bestaan tussen de EU en het VK.

De afgelopen maanden hebben mijn voorgangers dit scenario meermaals besproken met de bevoegde Europese commissaris Phil Hogan en op dat vlak hun bezorgdheden geuit. Hij heeft toen gesteld dat de Europese Commissie klaar staat om maatregelen te nemen als er zich een marktverstoring zou voordoen. Bij een directe impact op de interne markt kan de Europese Commissie de crisisinstrumenten uit de gemeenschappelijke marktordening groenten en fruit activeren. Ik zal dit uiteraard nauwgezet blijven opvolgen en zowel bij de huidige als de nieuwe commissaris aandringen om het nodige gevolg te geven aan de impact van een eventuele no-dealbrexit.

Bij een brexit-mét-akkoord zal er op korte termijn weinig tot niets veranderen op de interne markt. Tijdens de overgangsperiode, die minimaal tot eind 2020 zal duren, is dat sowieso al gegarandeerd. Indien er op termijn minder producten naar het VK zouden gaan, kan potentieel de druk op de interne markt verhogen. Zowel op Europees, federaal als Vlaams niveau worden vele inspanningen geleverd om nieuwe markten te openen. Maar dat is wel een werk van lange adem.

Mijn administratie heeft inderdaad dit jaar nog onderzoek gedaan naar de haalbaarheid en het effect van het eventueel invoeren van een rooipremie. Er was al eens een vraag over hard fruit en ik heb het al eens over die rooipremie gehad in deze commissie. Dat was op 23 oktober. Ik heb toen gezegd dat we hier op de regels inzake staatssteun stoten, en ook op budgettair vlak is dit geen evidente maatregel.

Het effect van de maatregel op de markt is mogelijk ook zeer beperkt, omdat de gerooide percelen effectief minstens twintig jaar uit de landbouwproductie moeten worden genomen.

Ik geef de prijzen mee. Voor appelen wordt de budgettaire kost van een rooipremie, indien je 10 procent, 20 procent of 50 procent van het aantal appelbomen zou rooien, geraamd op respectievelijk 7,8 miljoen euro, 15,6 miljoen euro of bijna

40 miljoen euro. Voor peren wordt de budgettaire kost bij 10 procent 14,5 miljoen euro, bij 20 procent bijna 30 miljoen euro en bij 50 procent bijna 73 miljoen euro. Dat gaat dus over spectaculair hoge bedragen.

Het effect op de markt is volgens ons departement, zeker voor appelen, verwaarloosbaar. België is voor de productie van appels op Europees niveau een zeer kleine speler. Met 6000 hectare zijn we goed voor 1,14 procent van het Europees appelareaal. Een derde van de appels is bestemd voor onze eigen Belgische markt. Als wij onze productie verder zouden afbouwen, zal de impact op de Europese markt en de prijsvorming te verwaarlozen zijn.

Bovendien ontneemt de sector zichzelf een stuk flexibiliteit door de productiecapaciteit te verminderen en bestaat het risico dan dat de Belgische appelproductie onder het kritisch minimum voor een vlotte marktwerking daalt. Ik ben daar dus absoluut niet zo'n grote believer van. Verder is er het risico dat, indien wij een stukje wegnemen, andere lidstaten hun productiecapaciteit zullen verhogen. Dat zou dan ook weer problematisch zijn voor ons.

Wat de peren betreft, en zeker de Conferencepeer – ik krijg er zowaar honger van –, is België een belangrijke en relevante producent binnen de Europese markt. Een substantiële afbouw van de productiecapaciteit voor Conferencepeer zal mogelijk een impact hebben op de prijsvorming, zolang andere lidstaten hun eigen productiecapaciteit constant houden. Op die manier creëren we met onze inspanningen vooral een voordeel voor de producenten in de andere producerende lidstaten. We zien in die sector ook niet echt een daling van het areaal bij peren, maar eerder uitbreidingstendensen. Het nemen van zulke maatregelen zou daar dan dus haaks op staan.

Bovendien, collega, vind ik dat dit soort van maatregelen het best in een Europees kader worden genomen. Ik heb er geen probleem mee dat we op Europees niveau globaal pleiten voor de inzet van de nodige efficiënte marktinstrumenten die kunnen leiden tot een verbetering van de prijzen en stabilisering van het inkomen van de landbouwers. Er zijn in andere sectoren goede voorbeelden waarbij Europa een tijdelijke steun voor vrijwillige productiebeperking heeft ingevoerd, zoals in de zuivelsector. Maar in het geval van fruit zie ik eerder heil in een betere afstemming van aanbod en reële marktvraag, waarbij ook de producentenorganisaties een rol te spelen hebben.

Enkel in het geval van een no-dealbrexit wordt het Verenigd Koninkrijk onmiddellijk een derde land. In dat geval zal het Verenigd Koninkrijk direct de bevoegdheid krijgen over handel, wat nu een Europese bevoegdheid is. Het VK zal dan, zonder akkoord, terugvallen op de WTO-tarieven (World Trade Organization), zoals ik al in de inleiding zei.

Het VK heeft nu al aangegeven dat het dit absoluut wil vermijden. Het heeft tariefvoorstellen gedaan waarbij de meeste landbouwproducten vrij blijven van douaneheffingen voor een bepaalde periode, ook bij een no-deal. Het VK is immers voor vele landbouwproducten niet zelfvoorzienend. Hoewel de prijzen voor fruit in de Europese Unie laag zijn en, zelfs met WTO-tarieven, competitief ten aanzien van de aanvoer vanuit derde landen, is het moeilijk in te schatten hoe de verschillende marktspelers zullen reageren op de brexit.

Tot op vandaag voerde de fruitsector binnen VLAM nog geen acties in het VK. Vanuit de fruitsector werden er ook nog geen vragen gesteld aan VLAM voor promotieactiviteiten.

De Europese Commissie heeft nog geen oproep voor het nieuwe werkprogramma 2020 voor promotie vrijgegeven. Indien er interessante mogelijkheden zijn voor Europese promotieprogramma's op de Britse markt zal VLAM zeker een programma indienen, indien de fruitsector dat ook graag zou hebben. In dat geval kan VLAM ten vroegste op 1 januari 2021 starten met het programma.

Ik beantwoord nu de schriftelijke vraag van collega Keulen. In het voorjaar van 2019 kreeg de Belgische Conferencepeer officieel markttoegang tot de Mexicaanse markt. Er werden sindsdien door de fruitsector contacten gelegd met potentiële Mexicaanse afnemers. Het was echter wachten tot de nieuwe oogst van het najaar 2019 vooraleer de eerste peren effectief konden worden verscheept.

Ik heb nog geen statistieken. Het aanknopen van nieuwe handelsrelaties vergt veel tijd. Na het afsluiten van protocols moeten ook de activiteiten op commercieel en marketingvlak worden opgebouwd. Het is dus nog even wachten op de concrete cijfers hiervoor. Ik juich uiteraard de verschijning van de Conferencepeer in Mexico zeer toe. Misschien kan dat in de toekomst aanleiding geven tot een stripverhaal.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, na het indienen van mijn vraag om uitleg werd de brexit opnieuw uitgesteld naar 2020. Dat klinkt vreemd, maar ik vermoed dat er geen oorzakelijk verband is. *(Gelach)*

Er zijn nog heel wat vragen en kopzorgen. Wanneer zal die brexit een feit zijn? In welke mate zal dat akkoord de negatieve impact op onze export kunnen milderen?

Minister, ik hoop – maar ik heb er ook wel vertrouwen in als ik uw antwoord beluister –, dat u deze sector met argusogen blijft volgen. Wat wel al zeker is, en wat al een hele tijd aan de gang is, is de depreciatie van het Britse pond. Het is een stuk minder voordelig voor de Britten om ons fruit in te voeren. Ik neem aan dat u de exportcijfers van fruit vanaf 2016 tot nu niet meteen uit uw mouw kunt schudden. Hebt u daar al een zicht op? Is er al een verminderde export van ons fruit naar het Verenigd Koninkrijk aan de gang? Vraag ik die cijfers beter schriftelijk op?

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, u verwees naar de pluimveesector en de problemen daar. U zei dat het confronterend was dat een sector in de problemen kan raken door zaken waar ze zelf geen impact op heeft. We zijn opnieuw in zo'n situatie beland: het Russisch embargo, de concurrentie uit Oost-Europa die op gang is gekomen, de weersomstandigheden waar we het enkele weken geleden over hadden, ze hebben allemaal een serieuze druk gezet op de fruitsector. Daar komt nu de onzekerheid over de brexit bij.

Minister, ik ben blij dat u contacten hebt in Europa over eventuele noodmaatregelen. Dat is ook gebeurd ten tijde van het Russisch embargo. Die maatregelen zijn natuurlijk afgelopen, maar het is goed om die optie open te houden in geval van een no-dealbrexit.

Op het vlak van de rooipremie is de braaklegging van 20 jaar absoluut een heel grote hindernis. U haalt terecht de nadelen op macroniveau aan. Dat helpt de volledige dynamiek uit een sector. De vraag is of we manieren kunnen zoeken om de sector aan te zetten tot diversificatie. Er zijn verschillende telers die me vanop het terrein zeggen dat, als ze hun boomgaard moeten vervangen, ze dat doen door rood fruit. Die markt is wel nog groeiende en de prijszetting is ook interessant. Niet iedereen kan dat echter doen, want dan zal de prijszetting ook weer anders evolueren. Minister, ziet u mogelijkheden om de sector te ondersteunen bij diversificatie?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Grosemans, de cijfers moeten we opvragen, maar dat kunt u het beste doen via een schriftelijke vraag. Het risico bestaat natuurlijk dat we ze dan nog niet hebben, want dat duurt toch een tijdje.

Collega Coenegrachts, diversificatie zit in het actieplan. Het is belangrijk wat u zegt. Ik had dat ook onmiddellijk in mijn eerste antwoord kunnen opnemen.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik zal inderdaad de exportcijfers via een schriftelijke vraag opvragen. Er komen gevaren op ons af, maar ik zie ook nieuwe opportuniteiten, onder andere de Mexicaanse markt. Het is een goede zaak dat onze Conferenceperen naar daar kunnen. Ik zie dus ook wel wat positieve zaken, zoals ook het verder inzetten op innovatie en promotie. Ik lees dat VLAM een ijzersterke reputatie heeft inzake promotie maken voor die sector.

De kwaliteit is een sterk punt van onze fruitsector en die moeten we zeker blijven uitspelen. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ontwikkeling van een agroforestrybeleid in Vlaanderen
– 322 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Voorzitter, u weet dat ik net als de minister nieuw ben in deze commissie. Agroforestry is zeker nieuw voor mij. Maar enig zoekwerk en studiewerk leert dat boslandbouwsystemen grote voordelen kunnen geven voor de landbouwsector zelf, vooral voor landbouwers in het traject richting de duurzame landbouw die we nastreven, en die we ook vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) opgelegd hebben gekregen.

Ik heb uit een schriftelijke vraag begrepen dat het ook wel geleid heeft tot heel wat extra bomen, afgerond bijna 6000, op 150 bijkomende hectare. Het project dat we daarrond hadden opgestart, is ondertussen afgerond. Dat was in augustus, als ik me niet vergis.

Met de start van deze nieuwe legislatuur en met de expertise die we ondertussen hebben opgebouwd op vlak van boslandbouwsystemen, en vooral ook gezien de evolutie richting een duurzamere landbouw, heb ik de volgende vragen.

Hoe evalueert u de ontwikkeling van agroforestry in Vlaanderen? Welke inspanningen zult u doen om het aantal landbouwers dat zich hierin wil inschrijven, op te drijven? Zult u kiezen voor het uitrollen van een ambitieus en volwaardig beleid dat de toepassing van agroforestry in de Vlaamse landbouw moet ontwikkelen? Welk plan van aanpak zult u hiervoor hanteren en welke concrete ambities stelt u voorop?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik waardeer de inspanningen die het consortium Agroforestry de voorbije jaren heeft geleverd rond de aanleg van boslandbouwsystemen binnen onze Vlaamse context. Het handboek dat recent werd uitgebracht, bundelt alle kennis en ervaring die men heeft opgedaan en is een uiterst bruikbaar werkstuk voor schoolse of naschoolse opleidingen of vormingsactiviteiten gericht op landbouwers.

Vanuit de landbouwbegroting wordt de aanplant van de bomen in het kader van een boslandbouwsysteem gesubsidieerd en we zien een jaarlijkse stijging van het

aantal deelnemers en het areaal. Een landbouwer kan tot 80 procent van de aanplantkosten vergoed krijgen. Deze evolutie verloopt gestaag. Met het aantal reeds gerealiseerde hectares tot nu toe en de oppervlakte goedgekeurde inschrijvingen voor het komende plantseizoen, halen we de vooropgestelde streefwaarde van 150 hectare tegen 2020.

U spreekt over een bescheiden areaal, terwijl ik eerder denk dat mijn voorgangers een realistisch groeipad vooropgesteld hebben. Starten met een combinatie van bomen en de teelt van landbouwgewassen op eenzelfde perceel, is beginnen met een langetermijnverhaal. Het vergt veel kennis, en we hebben de voorbije jaren hard gewerkt om die op te bouwen. Dat moet ervoor zorgen dat het areaal de komende jaren blijft toenemen.

Landbouwers zijn ondernemers die hun eigen bedrijfskeuzes en -strategieën bepalen. Bovendien wordt van hen verwacht dat ze marktgericht produceren, dus in functie van wat de markt vraagt en de consumenten verwachten. Het succes van specifieke teelten of teeltsystemen hangt grotendeels samen met de vraag ernaar en met de bereidheid van de markt om de producent daar billijk voor te vergoeden. Naarmate de vraag naar producten afkomstig van boslandbouwsystemen stijgt, zullen meer landbouwondernemers aan de aanbodzijde geneigd zijn om de vraagzijde te volgen.

Als overheid vervullen we hier een sensibiliserende en stimulerende rol. We financieren onderzoeksprojecten, bouwen kennis op, informeren landbouwers en verlenen aanplantsubsidies aan pioniers en instappers om de drempel te verlagen en de haalbaarheid te verhogen.

Ik engageer mij absoluut om bij de voorbereiding van de Vlaamse invulling van het nieuwe GLB grondig en uiteraard in overleg met de stakeholders te bekijken op welke manier de toepassing van agroforestry in de Vlaamse landbouw verder gestimuleerd kan worden.

We moeten ook voor ogen houden dat de toepassing van agroforestry niet enkel over landbouw gaat, maar dat er ook raakvlakken zijn met verschillende andere beleidsdomeinen, onder andere natuur, landschap en omgeving. Het is dus van belang om samen met de collega's te kijken hoe we het beleid rond agroforestry in Vlaanderen verder gaan ontwikkelen.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, bedankt voor het engagement dat u uitspreekt richting dit beleid. Het is absoluut waar dat de doelstelling van 150 hectare realistisch was, maar dat maakt het niet minder bescheiden in de eindbalans. De vraag is of we in die sensibilisering niet verder kunnen gaan, niet meer kunnen doen. Misschien zou u vanuit het departement Landbouw actief op zoek moeten gaan naar landbouwbedrijven die in aanmerking komen. Zoals u zegt, heeft het heel veel raakvlakken, en niet elk landbouwbedrijf komt ook zomaar in aanmerking. Dat aspect van de sensibilisering zou de landbouwer, die inderdaad ondernemer is, moeten overtuigen om daar gemakkelijker in te stappen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.